

Oponentský posudek na disertační práci

**Marc Niubò: Pasquale Anfossi a italská opera v Praze,
Praha 2009, rkp., 169 stran + dva svazky (192 a 176 stran) dokumentačních příloh.**

Mgr. Marc Niubò věnoval svoji disertační práci repertoáru italské opery buffy v Praze v první polovině osmdesátých let 18. století, jehož studium považuje za hlavní úkol současného výzkumu na tomto badatelském poli. Předpoklady pro vznik takto zaměřené práce budoval řadu let, během nichž publikoval několik přípravných studií. Dlouhodobé vytrvalé shromažďování poznatků o dějinách pražského divadla 18. století, kritické zvažování jejich interpretací, systematické soustředění pramenů a pečlivá evidence nových vědeckých příspěvků k tématu vytvořily spolehlivý základ nejen pro předloženou disertační práci, ale bezesporu také pro řadu dalších studií o repertoáru, které mohou a doufejme i budou následovat v poměrně brzké době.

Zaměření práce na analýzu dochovaných hudebních a textových pramenů, zkoumání podoby inscenačních verzí jednotlivých oper a jejich dalšího tradování je vítaným vyústěním dosavadního domácího bádání na poli dějin staršího divadla, soustředěného dosud především na evidenci pramenů a historicko-biografické souvislosti. Zvolený přístup tak souzní s aktuálním teatrologickým pojetím představení (nikoli inscenace) jako divadelní události, pro jejíž charakteristiku je třeba identifikovat příslušnou verzi dramatického, resp. hudebnědramatického textu, která má schopnost vypovídat o předpokladech události a podmínkách provedení. Také osobní praktické předpoklady autora (jazyková vybavenost, pěvecká praxe, hudebněprovozní a divadelní zkušenost) značnou měrou přispívají k úspěšným výkonům ve zvoleném směru.

Struktura disertační práce je promyšlená a obsahově vyrovnaná. Anfossiho životopis (s. 10-15) je živým zasvěceným textem, zpracovaným na širokém materiálovém základě. Rozsáhlé pojednání o stavu výzkumu Anfossiho života a tvorby (s. 15-41) staví na důkladném studiu a promyšlení dosavadních zpracování tématu. Obě tyto informačně bohaté části jsou však viditelně – dle charakteru textu a počtu a rozsahu komentářů v poznámkách - pouhou pragmatickou zkratkou toho, co by autor už v současné chvíli mohl napsat do případné monografie věnované Anfossimu. Následující stručný vhled do estetiky a dramaturgie opery buffa (s. 42-51) působí ve struktuře práce jako dovětek k oddílu, věnovanému skladateli. Zároveň je ale potřebným kontextem pro (zřejmě) hlavní část práce – pojednání o opeře

Isabella e Rodrigo. Soudím, že by jeho vřazení do tohoto tematického bloku prospělo přehlednosti a obsahové propojenosti textu.

Rozsáhlý oddíl, věnovaný analýze zhudebnění Bertatiho textů (s. 62-123), je uveden informacemi o vzniku opery, pramenech a libretu (s. 52-61). Analýzy hudby jsou zpracovány přehledně a použité nástroje (grafická schémata, tabulky, notové příklady) jsou funkční. V charakteristikách jednotlivých árií a ansámblů se objevují sdělení o jejich recepci a uplatnění v historicky doložených inscenacích opery s odkazy na srovnávací tabulku inscenačních verzí (s. 124-126) nebo přímo na jednotlivé prameny hudební i textové.

Autor uvádí pro jednotlivá kompoziční řešení i relevantní srovnávací příklady z dalších oper Anfossiho a jeho současníků. Prokazuje tak obsáhlé znalosti dobového skladatelského kontextu. Na notové materiály obsažené v přílohách je odkazováno jen zřídka, což by však čtenář určitě přivítal, zvláště pokud by chtěl vnímat výklad o Anfossiho zhudebnění (řazený dle postav a jejich zpěvních výstupů) s notovým materiálem v přílohách, který je ovšem řazen podle děje opery.

Závěrečný tematický oddíl „Pasquale Anfossi na scéně Thunovského divadla“ (s. 127-154) je sice poměrně krátký, ale jeho zpracování bylo zřejmě nejnáročnější. Přináší zcela nové poznatky o pramenech (ne všechny jsou evidovány v soupisu pramenů), na jejichž základě se autor pokusil charakterizovat podobu pražské, lipské, popř. řezenské inscenace Anfossiho opery *Isabella e Rodrigo*. Podobně jako ostatní části disertace působí i tento tematický oddíl včetně „prvních závěrů“ jako náčrt k rozsáhlejší práci. Je nabit informacemi, které by mohly být rozvedeny, a naznačenými souvislostmi, které budou dále sledovány a promýšleny, a to jak v dějinách pražského divadla a jeho kontaktů s dalšími lokalitami, tak v dalších hudebních a textových materiálech. Disertační práce Mgr. M. Niubò je v tomto procesu prvním shrnutím výsledků jeho dosavadního bádání a zároveň zdařilým pokusem, jak se co nejvíce přiblížit dějinám hudby na pražských jevištích.

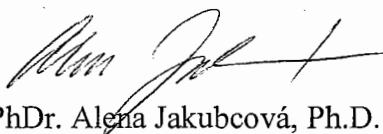
Autor vymezuje svůj pohled na toto pole jazykově jednoznačně a dobové soužití italských, německých a českých divadelníků v Bondiniho éře komentuje pouze krátce poukazem na neuspokojivou repertoárovou nabídku společnosti Karla Wahra v Divadle v Kotcích. I přesto soudím, že by pohled na Wahrův hudební repertoár první poloviny osmdesátých let 18. století při uvažování o opere buffa mohl do diskuse přinést další důležitý aspekt. Opera buffa byla v osmdesátých letech, stejně jako francouzská komická opera, už stabilní součástí repertoáru společností hrajících německy, a to v Praze stejně jako ve Vídni a na dalších místech. Wahr byl při akvizici hudebních materiálů velmi aktivní a např. Sacchiniho buffu *Il finto pazzo per amore*, kterou Bondini v Praze s operní společností zahajoval, měl pod názvem *Der verstellte*

Narr aus Liebe ve stejné době také v repertoáru. Právě v roce 1783, kdy Bondini připravil k inscenaci Anfossiho buffu *Isabella e Rodrigo*, provedl Wahr poprvé v Nosticově divadle Mozartův *Únos ze serailu* (podobnost látky je v tomto případě skutečně nápadná). Tedy také úpravy italských buffo oper pro jinojazyčná provedení mohou vypovídat o proměnách dobové hudební dramaturgie (novou publikací je v „anfossiovském“ kontextu např. edice Goethovy úpravy Anfossiho *Circe*, provedené ve Výmaru 1794, dochovala se partitura a nápovědní kniha).

Další připomínky jsou už spíše formálního rázu. Text práce potřebuje jazykovou korekturu, zamýšlení nad některými využitými termíny (např. Rührstücker, špílplán, árie o nástrojích) a také sjednocení způsobů citování z literatury (v originále nebo v překladu). Drobné chyby a nepřesnosti jsou také v soupisu literatury (např. nevysvětlená zkratka KNEIDL 1965, s. 159).

Práce splňuje požadavky obsahové i formální, kladené na disertační práce.

Doporučuji práci k obhajobě.

PhDr. Alena Jakubcová, Ph.D.

V Praze 6. 5. 2009